

Τί είδους χώρα θέλουμε

του Νικ. Α. Γ. Λιναρδάτου

Τό Σύνταγμα της Προεδρευόμενης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας της Ελλάδος είναι σαφές: τή χώρα τήν κυβερνάει η Κυβέρνηση. Τό άρθρο 26 παρ. 2 προβλέπει με απόλυτη σαφήνεια: «Η εκτελεστική εξουσία ασκείται από τόν Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τήν Κυβέρνηση» (Σημείωση: ο ρόλος του Προέδρου της Δημοκρατίας έχει περιορισθεί από τό 1986 σε απλή τυπική παρουσία). Κυβέρνηση δέ δέν είναι ο πρωθυπουργός. «Τήν Κυβέρνηση αποτελεί τό υπουργικό συμβούλιο πού άπαρτίζεται από τόν Πρωθυπουργό και τούς Υπουργούς» (άρθρο 81 παρ. 1). «Τά μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου, καθώς και οι ύφυπουργοί είναι συλλογικός υπεύθυνοι για τή γενική πολιτική της Κυβέρνησης...» (άρθρο 85). Ο ρόλος του πρωθυπουργού καθορίζεται, επίσης με σαφήνεια, στό άρθρο 82 παρ. 2: «Ο Πρωθυπουργός εξασφαλίζει τήν ενότητα της Κυβέρνησης και κατευθύνει τις ενέργειές της, καθώς και των δημόσιων γενικά υπηρεσιών για τήν εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής μέσα στό πλαίσιο των νόμων».

Η κυβέρνηση αναλαμβάνει καθήκοντα από τή στιγμή της όρκωμοσίας της. Δέν άρκει ή ανακοίνωση της συνθέσεώς της. Συνέβησαν λοιπόν πολλά περίεργα πράγματα με τήν ανάληψη των καθηκόντων της παρούσης κυβερνήσεως. Ο πρωθυπουργός όρκίστηκε τό μεσημέρι της 6ης Οκτωβρίου 2009: οι ύπουργοί και οι ύφυπουργοί του τό μεσημέρι της επομένης, της 7ης Οκτωβρίου. Σύμφωνα με τήν απλή λογική ενός λογικού ανθρώπου, ό όποιος έχει διαβάσει τό Σύνταγμα, ή Ελλάς κατά τό διάστημα μεταξύ των δύο όρκωμοσιών δέν είχε κυβέρνηση: ή παλιά είχε παραιτηθεί και με τήν όρκωμοσία του πρωθυπουργού κ. Γιώργου Α. Παπανδρέου είχε αποχωρήσει. Η δέ νέα δέν είχε ακόμα όρκιστεί.

Λογικό συμπέρασμα: Οι διοικητικές πράξεις, τις όποιες υπέγραψε ό μόλις όρκισθείς πρωθυπουργός, πρό της όρκωμοσίας της υπόλοιπης κυβερνήσεως, είναι στον άέρα: ή αναδιόρθωση του κυβερνητικού σχήματος δέν έχει γίνει. Διότι θά έπρεπε νά γίνει με κυβερνητική πράξη και κυβέρνηση δέν ύπρχε, όταν έγινε τό προεδρικό διάταγμα για τήν ανακατανομή άρμοδιοτήτων σε δώδεκα ύπουργεία. Κατ' επέκταση οι πράξεις των ύπουργών επί κεφαλής ύπουργείων και υπηρεσιών, πού συνεστήθησαν, μεταφέρθηκαν ή συγχωνεύθηκαν με τό διάταγμα αυτό, είναι άκυρες. Άκυβέρνητη πολιτεία. Θλιβερή συνέπεια και απόδειξη της επιπολαιότητας (έπιεικώς), με τήν όποία τό ΠΑΣΟΚ και ό πρόεδρος του αντιμετώπιζουν τή διακυβέρνηση της χώρας: της έλλειψεως κάθε μελέτης, κάθε προετοιμασίας, κάθε σχεδιασμού: έστω στοιχειωδών. Έκ των ύστέρων μπορώ νά υποθέσω τούς παραλογισμούς, τούς όποιους θά επικαλεσθεί ή κυβέρνηση, άν τό θέμα πάει σε δικαστική άμφισβήτηση. Τήν άπάντηση τή δίνει ό λαός: «Χαρτί μιλήσει, χωριάτης πάψει».

Η όλη ιστορία επιδέχεται μία έρμηνεία: είναι συνέπεια της προφανώς παρεκκλίνουσας αντίληψεως πού έχει ό κ. Παπανδρέου περί του ρόλου, των άρμοδιοτήτων και των καθηκόντων του πρωθυπουργού σε μία κοινοβουλευτική δημοκρατία: όπως ή δική μας. Τή συγχέει με τό σύστημα της προεδρικής δημοκρατίας: όπως είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες της Άμερικής, ή Κύπρος. Φαντάζεται πώς μπορεί νά κυβερνάει όπως θέλει: όπως του άρέσει: όπως του ύπαγορεύουν οι ιδιοτροπίες του. Ότι οι ύπουργοί είναι υπάλληλοι του: όπως περίπου στην Άμερική: οι ύπουργοί εκεί λέγονται secretaries: ήταν γραμματείς, γραμματικοί του Προέδρου. Foreign secretary ο ύπουργός Έξωτερικών. Έτσι και εδώ σε μία εξαιρετικής σημασίας θέση, τήν του ύπουργού (άναπληρωτή) Έξωτερικών διόρισε έναν έξωκοινοβουλευτικό, προφανώς άνθρωπό του, ελάχιστα γνωστό στην ελληνική κοινωνία, μη έχοντα κανενός είδους άπ' ευθείας λαϊκή έντολή: εξουσιοδότηση. Γιατί έτσι του άρέσει. Γι' αυτό έξ άλλου οργανώνει τό Μέγαρο Μαξίμου ως έδρα προέδρου της χώρας: όχι προέδρου της κυβερνήσεως της χώρας. Της όποιας τά μέλη θά παρακολουθούνται από ίνσπεκτορες και παρακοιμωμένους: τό έχουν γράψει ή ύπαινηχθεί πολλοί: φίλοι και άντίπαλοι.

Τό χειρότερο είναι πώς και τά μέλη της κυβερνήσεως δέν έχουν καταλάβει, δέν καταλαβαίνουν τί θά πει διακυβέρνηση μίας χώρας. Νομίζουν πώς φτάνει, πώς είναι άρκετό νά λένε τί σκέφτονται: τί περνάει από τό μυαλό τους: τί έχουν διαβάσει: τί τούς υποδεικνύουν διάφοροι ειδικοί ή άσχετοι. Αυτό πού διαπιστώνουμε είναι πώς έχουμε μία κυβέρνηση, της όποιας τά μέλη βρίσκονται όλημερίς κρεμασμένα στα τηλεοπτικά (γελοία και χυδαία) παράθυρα: ό πρόεδρος της δημιουργεί «ψευδο-γεγονότα» πρός προβολή του μέσω των ΜΜΕ. Κυκεώνας πληροφοριών, (μή) ειδήσεων, άκαιρολογιών. Τό σύνολο των λέξεων, πού αυτές τις τεσσαρεσήμεσι εβδομάδες έχουν έκφύγει από τό έρκος των όδόντων του πρωθυπουργού και των ύπουργούφυπουργών του, άν έτυπώνονταν, ύπολογίζω πώς θά έγέμιζαν όλόκληρη πτέρυγα της Έθνικής Βιβλιοθήκης: τήν πτέρυγα της άερολογίας.

Διακυβέρνηση όμως μίας χώρας είναι κάτι άλλο: κάτι τελείως διαφορετικό. Πολύ περισσότερο μίας χώρας πού βρίσκεται στο μέσο ιστορικής κρίσεως: κρίσεως ήθικης, κρίσεως πολιτικής, οικονομικής, κρίσεως πολιτισμικής (παιδείας, ανθρωπισμού). Χρειάζεται άπάντηση: Τί είδους χώρα θέλουμε. Ο Jo Grimond (1913-93) ύπηρεσε πολύ αξιόλογος Άγγλος πολιτικός: «προσωπικότητα με ισχυρό μαγνητισμό και διανοητική πρωτοτυπία»: χαρισματικός ήγέτης του Φιλελεύθερου κόμματος (1955-67: παραιτήθηκε οικειοθελώς όταν έσχημάτισε τήν ιδέα ότι δέν είχε άλλα νά προσφέρει). Γράφει στο βιβλίο του The Common Welfare (1978, σελ. 12): «Ίσως τό πιό σημαντικό άπ' όλα είναι ή γενική ήθική συμπεριφορά της χώρας: τί θαυμάζεται και τί άποδοκιμάζεται, τί δέχονται ό λαός, οι πολίτες ως ευθύνη τους, κατά πόσον είναι έτοιμοι νά σχεδιάσουν τή ζωή τους και σ' αυτό νά χρησιμοποιήσουν τά μάτια, τά αυτιά και τόν κοινό νου τους. Και σε όλην αυτήν τή διαδικασία, φυσικά, ή παιδεία είναι βασικός παράγων... Θά έπρεπε νά διδασκόμαστε τί είδους χώρα θέλουμε και σε αυτήν τή θεώρηση έγείρονται έρωτήματα περί ήθικης συμπεριφοράς και περί του ήθικού περιεχομένου της πολιτικής. Τί είναι μιά «καλή» κοινωνία...». Νομίζω πώς πιό κατάλληλο κλείσιμο γι' αυτό μου τό κείμενο δέν θά μπορούσα νά εύρω.